

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5320 Методичні вказівки

щодо проходження виробничої практики 2 (педагогічної)
для здобувачів спеціальності 032 *«Історія та археологія»*
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2022

Методичні вказівки щодо проходження виробничої практики 2 (педагогічної) / укладачі: А. І. Зякун, С. І. Дегтярьов. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 32 с.

Кафедра історії ННІП

ЗМІСТ

	С.
ВСТУП.....	4
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	6
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	7
ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	9
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ.....	12
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	14
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	24
ДОДАТОК А.....	25
ДОДАТОК Б.....	26
ДОДАТОК В.....	27

ВСТУП

Педагогічна практика є завершальним етапом методичної освіти здобувача вищої освіти за напрямком підготовки 032 «Історія та археологія», яка покликана розвинути практичне мислення майбутніх вчителів історії для розв'язування нагальних проблем історичної освіти та власної викладацької діяльності.

За навчальним планом на 3 курсі в шостому семестрі передбачена педагогічна практика. Ця форма практичної підготовки є пропедевтичною, основне завдання якої полягає в ознайомленні із системою навчальної роботи закладу освіти, вивченні учнівського гурту, участі в поточній навчально-виховній роботі вчителя і класного керівника.

Педагогічна практика є початковим етапом засвоєння основ педагогічної професії та спрямована на вивчення психолого-педагогічних та організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу. Практиканти знайомляться з роботою вчителя зі спеціальності, беруть участь у навчально-виховній і методичній роботі вчителів. Головним критерієм оцінювання результатів педагогічної практики є рівень викладацької компетентності: фахові значущі знання, уміння та цінності майбутніх викладачів (зацікавленість у педагогічній професії, активність, творче та відповідальне ставлення до роботи вчителя тощо).

Проходження практики спрямовано на розвиток таких **загальних і фахових компетентностей**:

- знати базові теоретичні знання та практичні вміння, що становлять основу професійної підготовки майбутнього вчителя;
- класифікувати цілі та зміст сучасної шкільної освіти, передбачати ефективні механізми для навчання та виховання, адаптуватися до мінливих умов життя;
- працювати зі значним обсягом різноманітної інформації, здійснювати її пошук, оброблення, аналіз, зберігання; працювати у співдружності з іншими та спільно досягати мети;
- визначати мету та завдання шкільних курсів історії, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати план-конспект уроку, визначати тип і форму

уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання і тести для перевірки знань та умінь учнів, вести педагогічне спостереження.

Основні обов'язки здобувачів-практикантів:

1. Розпочати і завершити практику у визначений термін.
2. Якісно виконувати роботу, передбачену програмою практики.
3. Виконувати розпорядження керівників практики.
4. Дотримуватися норм поведінки.
5. Вчасно оформити документацію.
6. Захистити звіт із практики на підсумковій конференції.

Основні обов'язки керівника практики від університету:

1. Ознайомити здобувачів із метою і завданнями практики.
2. Ознайомити здобувачів із правилами ведення документації.
3. Допомогти практиканту скласти індивідуальний план, затвердити його та контролювати виконання.
4. Проводити індивідуальні та групові консультації.
5. Контролювати хід практики.
6. Оцінити роботу здобувачів на практиці.
7. Взяти участь у настановній і підсумковій конференціях із питань практики.
8. Подати письмовий звіт про керівництво практикою до відділу практики.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики:

- здобуття здобувачами викладацької компетентності;
- опанування сучасних методів, форм і знарядь праці в галузі майбутнього фаху;
- формування професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час викладацької діяльності в реальних умовах педагогічного процесу;
- виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання практики:

- 1) застосування теоретичних знань у реальному педагогічному процесі, використання їх для виконання конкретних навчальних і виховних завдань, формування психологічної готовності до роботи в школі;
- 2) формування педагогічних навичок, потреби в безперервній педагогічній самоосвіті;
- 3) опанування сучасних методів і форм педагогічної діяльності, інноваційних технологій навчання;
- 4) прищеплення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

За підсумками педагогічної практики здобувач повинен уміти:

- 1) застосовувати різні методи й прийоми ведення навчально-виховної роботи;
- 2) готувати й проводити уроки різних типів;
- 3) складати план-конспект уроку;
- 4) оцінювати навчальні досягнення учнів;
- 5) працювати з науково-методичною літературою.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічну практику організовує кафедра історії, яка завчасно здійснює розподіл студентів для проходження педагогічної практики. Проходження практики відбувається одноосібно або у групах (із 3–5 здобувачів), яких направляють у базові школи міста й області, що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти. Перед початком педагогічної практики кафедра історії проводить настановну конференцію, присвячену ознайомленню з цілями, завданнями та порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики тощо. Безпосереднє керівництво групою здобувачів-практикантів покладають на керівника практики від кафедри. На період практики в кожній групі практикантів призначають старосту.

Обов'язки старости групи практикантів:

- 1) разом із вчителем історії староста планує роботу студентської групи, складає графік відвідування уроків і виховних заходів;
- 2) староста подає керівнику практики розклад дзвінків у школі та графік відвідування уроків і виховних заходів;
- 3) веде облік відвідування школи й виконання індивідуальних планів кожним здобувачем;
- 4) організовує практикантів на відвідування й аналіз уроків і виховних заходів тощо;
- 5) є представником групи практикантів перед адміністрацією навчального закладу.

Облік та оцінювання роботи здобувачів-практикантів

1. Після завершення педагогічної практики здобувачі в зазначений термін подають на кафедру історії України звітну документацію (індивідуальний план, педагогічний щоденник, звіт про проходження педагогічної практики).

2. На підставі аналізу всіх поданих документів і захисту звітів здобувачами-практикантами керівник практики та завідувач кафедри ухвалюють рішення про виконання програми практики та виставляють оцінку.

3. Здобувача, робота якого була визнана незадовільною, вважають таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням кафедри йому може бути призначене повторне проходження практики.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика – 3 курс

Педагогічна практика на 3 курсі – важлива невід’ємна складова підготовки висококваліфікованого вчителя, має сформувати мотивацію для подальшого поглиблення знань із психології, педагогіки й методики.

Основні завдання педагогічної практики:

- 1) ознайомитися зі специфікою та вимогами до фаху педагога;
- 2) опрацювати чинні програми, шкільні підручники та посібники;
- 3) ознайомитися з навчально-виховною роботою в школі,
- 4) опанувати взаємодію та спілкування з учнями;
- 5) установити зв’язок між теоретичними знаннями з історії, педагогіки, психології та методики з освітньою практикою;
- 6) здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи уроки вчителів історії та інших предметів.

Обов’язки здобувачів-практикантів:

- 1) участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) вивчення системи роботи навчально-виховного закладу;
- 3) вивчення методики й техніки проведення уроку, інших форм організації навчального процесу (лабораторні й практичні роботи, практикуми, факультативні заняття, навчальні екскурсії тощо) завдяки відвідуванню й аналізу відвіданих уроків учителя історії та інших учителів;
- 4) вивчення різноманітних форм і методів позакласної роботи, безпосередня участь у виховному процесі;
- 5) здійснення дослідження психолого-педагогічної структури колективу учнів, збирання емпіричного матеріалу з метою його використання в роботі з формування й розвитку колективу учнів;

б) дотримання правил внутрішнього розпорядку школи, виконання розпоряджень адміністрації школи та керівників практики;

7) практикант зобов'язаний кожного робочого дня працювати не менше ніж 4 години у школі;

8) протягом перших трьох днів здобувач повинен скласти індивідуальний план проходження педагогічної практики, закріпитися за певним класом як помічник вчителя-предметника;

9) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, у яких роблять поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відвіданих уроків, відомості про позакласну і позашкільну роботу, виховні заходи в закріпленому класі, а також зазначають висловлені зауваження);

10) здобувачі зобов'язані своєчасно виконувати всі види робіт, які передбачає програма практики: відвідати не менше ніж 10 уроків учителя історії;

11) після завершення практики студенти протягом 3 днів мають подати звітну документацію:

- індивідуальний план;
- педагогічний щоденник;
- звіт про проходження педагогічної практики, підписаний учителем історії та завірений директором школи;

12) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Пам'ятка практиканту

1. Від початку й до кінця педагогічної практики практикант є членом колективу школи і виконує обов'язки, покладені на нього правилами внутрішнього розпорядку та дирекцією закладу освіти.

2. Під час практики здобувачі безпосередньо підпорядковані своєму груповому керівнику-методисту.

3. З початку і до кінця практики здобувач зобов'язаний щоденно з'являтися в заклад освіти до початку занять і перебувати там до останнього уроку.

4. Практикант зобов'язаний детально вивчити «Правила для учнів» і в практичній діяльності в школі керуватися цими правилами, вимагати від учнів точного виконання їх.

5. Виховуючи в учнів відповідальність за доручену їм роботу, акуратність у роботі, охайність і ввічливість до інших, практикант є прикладом для учнів. Він повинен:

1) входячи в заклад освіти, залишити верхній одяг у гардеробі чи учительській кімнаті;

2) з'являтися в школу в чистому одязі, охайним;

3) бути ввічливим з учителями (вихователями), обслуговчим персоналом і учнями;

4) обов'язково ввічливо відповідати на привітання учнів під час зустрічі з ними поза класом (у приміщенні закладу освіти, на вулиці, у громадських місцях тощо).

6. З перших днів роботи здобувач-практикант повинен ознайомитись із традиціями, які склалися в школі, і в своїй роботі дотримуватися цих правил, а саме:

а) називати учнів на «ти» чи на «ви», залежно від того, яке звернення заведено в тому чи іншому класі;

б) входити в клас після дзвінка для учителів, залишатися в класі до кінця уроку, не входити в клас після того, як урок розпочався, не допускати під час уроку перешіптувань із товаришами, пересаджування з місця на місце тощо;

в) не допускати в коридорах і під час уроку шуму, крику і голосних розмов, а в учительській кімнаті завжди поводитися тактовно;

г) називати в присутності учнів своїх товаришів-практикантів по імені та по батькові.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після завершення практики на кафедрі історії подають такі документи:

- 1) індивідуальний план;
- 2) педагогічний щоденник;
- 3) звіт про проходження педагогічної практики.

Індивідуальний план (додаток А) практикант складає протягом перших трьох днів практики. В індивідуальному плані має бути спланована діяльність практиканта на весь термін проходження практики:

- відвідування виховних заходів;
- відвідування уроків учителів історії;
- ознайомлення з підготовкою вчителя історії до уроку;
- відвідування уроків у закріпленому класі;
- дидактична допомога вчителю-предметнику тощо.

Звіт про проходження практики (додаток Б) має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики навчальну, позакласну й методичну роботу.

Звіт потрібно оформлювати у вигляді стандартного бланку «відомість-характеристика», що містить усі необхідні вимоги до його заповнення. У відомості-характеристиці зазначають кількість відвіданих уроків, учитель історії надає характеристику здобувачу-практиканту, виставляє загальну оцінку за навчальну роботу. Завіряє відомість-характеристику директор навчального закладу підписом і печаткою.

Педагогічний щоденник (додаток В) є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита вся навчальна, виховна та методична робота здобувача, яка була проведена протягом педагогічної практики. У щоденник занотовують аналізи відвіданих уроків учителів історії та інших предметів, відомості про виховну роботу, про участь у нарадах і засіданнях, психолого-педагогічні спостере-

ження за окремими учнями й класом загалом під час уроків і позакласної роботи. Особливу увагу потрібно приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав практикант; аналізу навчально-методичних проблем і способів їхнього розв'язання тощо. Практикант обов'язково повинен мати щоденник із собою під час перебування на базі практики.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Під час педагогічної практики доводиться розв'язувати складні проблеми навчання й виховання учнів на уроках історії. Здебільшого труднощі виникають під час складання плану-конспекту уроку та аналізів відвіданих уроків.

Підготовка до уроку та оформлення плану-конспекту уроку

Урок – це основна дидактична форма навчання тривалістю 30–45 хвилин, яка являє собою поєднання індивідуальних і фронтальних способів навчально-пізнавальної діяльності учнів певного віку та розумового розвитку. Підготовка до уроку розпочинається з ознайомлення з тематичним планом, програмою, параграфом підручника, додатковою літературою, методичними посібниками, хрестоматією та іншими джерелами історичної інформації. На підставі змісту навчального матеріалу вчитель формулює навчальну, розвивальну та виховну мету уроку. Сформулювати навчальну мету означає визначити, які знання необхідно сформувати в учнів, тобто які факти, явища, поняття, процеси та висновки вони мають засвоїти. Виховні цілі передбачають роботу з формування певних переконань і моральних якостей (засвоєння цінностей). Визначення розвивальних цілей означає планування роботи з формування певних умінь і навичок, розвитку історичного та критичного мислення учнів. Коли цілі уроку визначені, необхідно розпочати проектування механізму реалізації поставлених цілей, тобто потрібно продумати методику уроку. Необхідно визначити зміст і структуру майбутнього навчального заняття, продумати методи й методичні прийоми, форми організації пізнавальної діяльності. Особливої уваги від вчителя-початківця потребують проведення опитування, пояснення нового матеріалу й особливо запитання, що спонукають учнів до висновків із теми. Варто пам'ятати, що чіткі формулювання запитань визначають ясність завдання для учнів, забезпечують послідовність і причинно-наслідковий зв'язок думки, створюють умови для енергійного темпу роботи тощо. Отже, готуючись до уроку, вчи-

тель повинен вирішити, з чого він буде починати, чим закінчувати, як розподілити матеріал, якими словами-«містками» перейти від одного питання до іншого, як висловити головні думки. Результати обмірковування оформлюють у вигляді плану-конспекту уроку. Сам процес оформлення плану-конспекту поглиблює задум уроку (проект), уточнює його перебіг, укладає задум у часі. План-конспект потрібний, можливо, не стільки на самому уроці, скільки до уроку – щоб відбувся саме такий урок, який був задуманий. План-конспект повинен відповідати правилам оформлення й мати приблизно такий вигляд:

Схема-план уроку

Клас _____ Дата _____ № _____ уроку

Тема:

Мета уроку

Після цього уроку учні мають:

- **знати:** залежить від теми уроку – дати, територію, хронологічні межі тощо;
- **розуміти:** поняття та терміни;
- **уміти:** визначати характерні ознаки, перелічувати основні здобутки, розташовувати в хронологічній послідовності, показувати на карті, розповідати про..., визначати причини та наслідки, сформулювати основні ідеї..., характеризувати..., обґрунтовувати власні судження тощо.

Тип уроку:

Обладнання: карти, схеми, фільми...

Література: підручник, хрестоматія, ...

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

II. Визначення типу уроку.

Актуалізація і корекція опорних знань (наприклад):

- фронтальне опитування (дайте відповіді на питання...);
- робота з картою (покажіть на карті...);
- бесіда (як ви вважаєте..., згадайте як відбувалося..., кого ви пам'ятаєте з...);
 - вправа «Наведи приклад»;
 - робота з поняттями (дайте визначення термінів...);
 - історичний диктант (Національно-визвольну війну українського народу в середині XVII ст. очолив Б. Хмельницький);
 - робота з інформаційними ресурсами (заздалегідь скласти повідомлення...).

Узагальнення і систематизація знань, навичок і умінь (наприклад):

- вправа «Я знаю імена...» (назвіть імена діячів, пов'язаних із темою, та дайте їм характеристику);
- робота з картою (покажіть на карті...);
- робота в групах (змагаючись у групах, назвіть і поясніть найбільше понять, дат, ознак тощо);
- робота в парах (поставте одне одному запитання з вивченої теми);
- гра «Дати та події» (назвіть подію, яка відповідає зазначеній даті).

III. Мотивація навчальної діяльності.

IV. Сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу або вивчення нового матеріалу.

- розповідь вчителя;
- повідомлення учнів;

- робота з історичною інформацією (опрацюйте наведені тексти та дайте відповіді на запитання);
- робота з візуальними джерелами (портрети, зображення, схеми тощо), наприклад, розгляньте джерела і зробіть висновки...;
- складання тез;
- робота з підручником;
- робота з поняттями (козак – це...);
- робота з таблицями.

V. Узагальнення та систематизація знань або закріплення нових знань:

- робота з картою;
- робота з таблицею;
- тестові завдання;
- практична робота (здійсніть уявну подорож...);
- метод «Мікрофон» (розкажіть про...; опишіть козацьку старшину...; доведіть, що...; визначте...).

VI. Підсумки уроку:

- зробити висновки.

VII. Домашнє завдання:

- опрацювати... параграф підручника;
- підготувати повідомлення про...;
- підготувати інформацію...;
- повторити навчальний матеріал про... або параграф...;
- випереджальне завдання (підготувати інформацію або повідомлення...).

План-конспект уроку потрібно складати завчасно, його обов'язково затверджує вчитель історії за день до його проведення. Без плану-конспекту практиканта не допускають до проведення уроку. Використовуючи вищенаведений зразок, потрібно

пам'ятати, що навіть найбільш вдала структура уроку не може бути раз і назавжди встановленою, що кількість етапів може змінюватися в бік збільшення або зменшення. Урок – це педагогічний витвір, у створенні якого педагог є творцем, а не виконавцем чієїсь вказівки. Але, плануючи урок, необхідно усвідомлювати, що свобода у виборі методичних прийомів не означає свободу від педагогічної логіки, дидактичних принципів, наукової обґрунтованості побудови уроку.

Аналіз відвіданих уроків

Аналіз – розумова операція, яка передбачає практичне або уявне розкладання об'єкта на характерні для нього складові, виділення окремих сторін, вивчення кожного елемента або сторони об'єкта окремо і як частини цілого. Аналіз і синтез – основні розумові операції; похідними від них є абстрагування (спеціальна форма аналізу) та узагальнення (вища форма синтезу). Аналіз передбачає поділ цілого на частини, перехід від конкретного до абстрактного, установлення причинно-наслідкового зв'язку. Аналіз і синтез – це дві сторони єдиного розумового процесу. Правильний аналіз будь-якого цілого завжди являє собою аналіз не тільки частин, елементів, властивостей, але також їхніх зав'язків і відношень. Тому він веде не до розпаду цілого, а до його перетворення. Це перетворення цілого, нове співвідношення компонентів цілого і є синтезом.

Сутність аналізу уроку полягає в поділі його на складові, оцінюванні кожного етапу уроку з погляду його ефективності. У процесі аналізу встановлюють причинно-наслідкові зв'язки між етапами, порівнюють отриманий результат із запланованою метою, оцінюють ефективність обраних методів і методичних прийомів. У здійсненні аналізу уроку допоможе таблиця 1.

Таблиця 1

Дидактичне завдання етапу	Зміст діяльності вчителя	Умови отримання позитивного результату	Показники виконання дидактичного завдання
1	2	3	4
1. Організаційний етап			
Підготувати учнів до початку роботи	Вітання, визначення відсутніх. Перевірка готовності учнів до уроку. Готовність наочних посібників тощо	Зібраність учителя, доброзичливість, відсутність багатослівності, чіткість	Короткочасність організаційного моменту, швидке включення всіх учнів у діловий ритм. Повна готовність класу й обладнання до уроку
2. Перевірка домашнього завдання			
Установити правильність і усвідомленість виконання домашнього завдання всіма учнями	Виявлення ступеня історичної компетентності. Установлення типових недоліків і їхнє усунення	Застосування різноманітних засобів діагностики, що дозволять установити компетенції всіх учнів	За 5–7 хв установити рівень історичної компетентності за допомогою діагностичних процедур розвивального характеру
3. Підготовка учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності на основному етапі уроку			
Підготувати учнів до необхідного виду діяльності. Активізувати необхідні поняття, уміння, навички та життєвий досвід	Повідомлення теми, мети та завдань уроку. Демонстрація практичного застосування теми уроку або її значущості	Здатність вчителя визначати й ставити триєдину дидактичну мету	Активність пізнавальної діяльності учнів на наступних етапах уроку. Повноцінне сприймання нового навчального матеріалу

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
4. Засвоєння нового навчального матеріалу (засвоєння змісту навчального матеріалу)			
Сформуувати в учнів конкретні уявлення про факти, явища, процеси. Сформуувати поняття про сутність історичних процесів	Організація уваги учнів. Безпосереднє повідомлення нового навчального матеріалу (або самостійна робота)	Виділення найголовнішого, найістотнішого в матеріалі, що вивчається. Запис планів, логічних схем тощо. Опора на життєвий досвід учнів. Використання наочності	Правильність відповідей учнів. Активність класу. Якість знань, умінь, навичок і цінностей на наступних етапах уроку
5. Первинна перевірка розуміння учнями змісту навчального матеріалу			
Установити усвідомленість учнями навчального матеріалу. Засвоєння зав'язків і відношень між вивченими фактами і явищами. Установити прогалини, вирішити, чи можна переходити до наступного етапу уроку	Діагностика вчителем ступеня розуміння учнями основного змісту уроку. Діагностика повноти, глибини та усвідомленості знань	Використання питань, що активізують мислення учнів. Використання нестандартних ситуацій для застосування знань. Виявлення прогалин у розумінні матеріалу	Розуміння поданого матеріалу учнями

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
6. Закріплення матеріалу уроку			
Закріпити знання, вміння й навички	Закріпити методику вивчення поданого матеріалу, закріпити методику відповіді	Виробити в учнів уміння оперувати отриманими знаннями. Використати різноманітні засоби закріплення матеріалу	Уміння співвідносити факти з поняттями, розв'язувати проблемно-пізнавальні задачі. Уміння виділяти головне, істотне, активність класу
7. Узагальнення й систематизація			
Засвоїти систему понять із теми, курсу й міжкурсові зв'язки	Перехід окремих знань і вмінь у цілісну систему як усередині навчального предмета, так і встановлення міжпредметних зв'язків	Уміння вчителя ставити питання, пропонувати завдання, спрямовані на узагальнювальну діяльність учнів	Знання та застосування учнями як окремих фактів і правил, так і законів, теорій, концепцій
8. Всебічна перевірка компетентності			
Глибоко й усесторонньо перевірити історичну компетентність учнів. З'ясувати недоліки, їхні причини	Перевірка повноти, глибини, міцності знань, умінь, навичок і цінностей. Застосування нестандартних ситуацій, рекомендації учням щодо подолання недоліків у знаннях	Різноманітні засоби діагностики, залучення учнів для рецензування відповідей	Комплексна діагностика, рецензування вчителем з указівкою позитивних сторін і недоліків компетентності учнів

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
9. Підбиття підсумків уроку			
Проаналізувати успішність опанування знань, умінь, навичок та цінностей. Продемонструвати типові недоліки	Надати характеристику роботи класу. Зазначити недоліки та способи їхнього подолання	Уміння надати точну характеристику пізнавальної діяльності класу, враховувати реальні навчальні можливості класу	Лаконічність і змістовність аналізу діяльності учнів. Рефлексія пізнавальної діяльності та зазначення напрямків для подальшого розвитку
10. Інформація про домашнє завдання			
На основі виявлених результатів засвоєння змісту навчання запропонувати домашнє завдання для подальшого розвитку учнів	Інструктаж щодо виконання	Пояснення змісту завдання. Обов'язкове виконання цього етапу в межах уроку	Правильність виконання домашнього завдання

Оформлення аналізу уроку передбачає зазначення дати, класу, теми й прізвища, ім'я, по батькові вчителя. Завершується аналіз висновками про ефективність уроку, доцільність використання методів і методичних прийомів, методичними рекомендаціями.

Самоаналіз уроку потрібно здійснювати, дотримуючись вищенаведеної схеми, за таким планом:

- 1) стисла характеристика класу, у якому проходив урок;

- 2) указати тему уроку й охарактеризувати місце теми в системі інших уроків і тем;
- 3) ступінь складності теми для цього класу;
- 4) охарактеризувати триєдину дидактичну мету уроку, порівняти її з отриманим результатом;
- 5) указати тип уроку;
- 6) визначити етапи уроку і показати розв'язання дидактичного завдання кожного етапу уроку;
- 7) стисло охарактеризувати методи навчання, що використовували, та їхню відповідність знанням, умінням і навичкам учнів;
- 8) виділити найбільш і найменш вдалі місця уроку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рекомендація Res (2001) 15 про викладання історії в двадцять першому столітті в Європі; CouncilofEurope. History Teaching Website: <http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/>.
2. Булда А. А. Методика реалізації ціннісно-діяльнісного підходу у процесі викладання суспільствознавчих дисциплін : навч.-метод. посіб. для вчителів та студентів. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 238 с.
3. Булда А. А. Розвиток творчих здібностей старшокласників у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін : навч.-метод. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 236 с.
4. Желіба О. В. Урок історії: спроба відповіді на виклики сьогодення. *Історія в рідній школі*. 2015. № 4. С. 15–18.
5. Курилів В. Методика викладання історії : навч. посібник. Львів ; Торонто : Світ, 2003. 248 с.
6. Левітас Ф. Л., Салата О. О. Методика викладання історії : посібник учителя. Харків : Основа, 2006. 94 с.
7. Мисан В. О. Писемні джерела на уроках історії: 5–11 класи : навчально-методичний посібник. Київ : Шк. світ, 2009. 104 с.
8. Мисан В. О. Сучасний урок історії : навчально-методичний посібник. Київ : Шк. Світ, 2010. 120 с.
9. Терно С. О. Проблемні задачі з історії для учнів 6–7 класів загальноосвітньої школи : дидактичний посібник для учнів 6–7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 24 с.
10. Терно С. О. Проблемні задачі з історії для учнів 8–9 класів загальноосвітньої школи : дидактичний посібник для учнів 8–9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 32 с.
11. Терно С. Проблемні задачі з історії для старшокласників : дидактичний посібник для учнів 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. Вид. 2-ге, доopr. та допов. Запоріжжя : Просвіта, 2008. 32 с.
12. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії : посібник для вчителя. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. 70 с.

ДОДАТОК А

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

для проходження _____ практики
(вид практики)

здобувача _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

період із _____ 20__ р. до _____ 20__ р.

спеціальність _____

освітня програма _____

Мета практики:

Основні завдання:

Календарний план проходження практики

№	Вид робіт	Термін виконання

Затверджую

Індивідуальне завдання отримав

Керівник практики
від кафедри

Здобувач вищої освіти
_____ (підпис)

(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

ДОДАТОК Б
Зразок оформлення титульного аркуша звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права
Кафедра історії

Звіт про проходження практики

Виконав (ла) здобувач гр. _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник від кафедри _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник від бази практики _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

М. П.

Суми – 2022

ДОДАТОК В

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра історії

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

Здобувач вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет _____

Кафедра _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____

напрямок підготовки _____

_____ курс, група _____

Продовження додатка В

Календарний графік проходження практики

№ пор.	Назви робіт	Тижні проходження практики						Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	6	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Керівники практики:
 від вищого навчального закладу _____
 (підпис) П. І. П/б
 від організації, установи _____
 (підпис) П. І. П/б

Продовження додатка В

Робочі записи під час практики

Продовження додатка В

Відгук і оцінка роботи здобувача на практиці

(назва організації, установи)

Керівник практики від організації, установи, закладу
загальної середньої освіти

(підпис)

П. І. П/б

Печатка

« _____ » _____ 20 __ року

30

Електронне навчальне видання

Методичні вказівки

щодо проходження виробничої практики 2 (педагогічної)
для здобувачів спеціальності 032 «Історія та археологія»
денної форми навчання

Відповідальний за випуск С. І. Дегтярьов
Редактор І. О. Кругляк
Комп'ютерне верстання А. І. Зякун

Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 1,86. Обл.-вид. арк. 0,80.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.